

Referanser: KR 12/12, NFG 9/12, KM 09/11 og 7/04, BM 3/10 og 31/09 og 11/09 og 4/09.

Saksdokumenter:

KR 37.1/12 Høringsbrevet av 29.03.12

Skråstola for diakoner

Sammendrag

Saksdokumentet inneholder et utførlig sammendrag av høringen som pågikk våren 2012.

Bakgrunnen for saken er Kirkemøtets vedtak i 2011 (sak 09/11), som lyder:

Diakontjenesten er en tjeneste som forutsetter vigsling. KM støtter BMs anbefaling om at vigslet diakon i liturgisk tjeneste bærer skråstola, jfr. BM 03/10, og ber om at innføring av skråstola forberedes til behandling i KM så snart som mulig (KM 9/11, punkt 3).

Kirkerådet behandlet saken i sitt møte 15.-16. mars 2012 og anbefalte at det fattes vedtak på Kirkemøtet 2013 om å innføre skråstola for diakoner.

Hovedspørsmålet i høringen er om høringsinstansene kan slutte seg til Kirkerådets anbefaling om at skråstola innføres som del av diakonens liturgiske tjenestedrakt. Svarene viste at alle 31 høringsinstansene var enige i dette.

Samtidig viser høringen at denne tilslutningen skjer på litt ulike premisser. Det er viktig å avklare om skråstola skal være et tegn på diakontjenestens *egenart* eller et *felles vigslingstegn* for både diakoner, kateketer og kantorer. Dette rokker likevel ikke ved grunnlaget for å vedta skråstola for diakoner på Kirkemøtet 2013.

Høringen viser også at det er en bred oppslutning om at stola er/bør være tegn på en særskilt vigslet tjeneste i kirken.

De fleste biskoper og bispedømmeråd ønsker ikke å ta stilling til det prinsipielle spørsmålet om stola er et nødvendig tegn på en særskilt vigslet tjeneste i vår kirke, så lenge andre tjenestegrupper ikke er utredet.

Selve vigslingsforståelsen synes det å være bred enighet om. I høringen belyses også kateketenes og kantorenes syn på vigsling, noe som nå vil bli utredet nærmere.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet konstaterer at den gjennomførte høring gir full tilslutning til at det innføres skråstola som del av liturgisk tjenstedrakt for diakoner.
2. Kirkerådet sender saken til Bispemøtet for læremessig uttalelse, og ber om å få saken tilbake til Kirkerådets møte i desember 2012, med tanke på vedtak i Kirkemøtet 2013.

Saksorientering

Kirkerådet gjorde følgende vedtak i møtet 15.-16. mars 2012:

KR-012/12 Vedtak:

1. *Innføring av skråstola for diakon forberedes til behandling i Kirkemøtet så snart som mulig.*
2. *Kirkerådet anbefaler at det avklares nærmere hvordan liturgisk drakt for kantorer kan utformes på en måte som er egnet for å kunne utføre kantorens liturgiske tjeneste.*
3. *Kirkerådet ber om at kateket- og kantortjenesten utredes med sikte på bruk av stola som del av liturgisk drakt for vigslede medarbeidere.*

Kirkerådet sendte 29. mars 2012 ut et høringsdokument om innføring av skråstola for diakoner i Den norske kirke. Høringsbrevet inneholdt en utførlig redegjørelse som munnet ut i fire høringsspørsmål. Høringsbrevet ble også gjort tilgjengelig for alle på www.kirken.no. Høringsfristen var 5. juni 2012, senere forlenget til 10. juni.

Kirkerådet har mottatt 25 høringssvar fra i alt 31 høringsinstanser. Disse er:

Oslo biskop/Oslo bispedømmeråd
Borg biskop/Borg bispedømmeråd
Hamar biskop/bispedømmeråd
Tunsberg biskop
Tunsberg bispedømmeråd
Agder og Telemark bispedømmeråd med biskopens tilleggskommentar
Stavanger bispedømmeråd
Bjørgvin biskop
Bjørgvin bispedømmeråd
Møre bispedømmeråd/Møre biskop
Nidaros biskop/ Nidaros bispedømmeråd
Sør-Hålogaland bispedømmeråd
Nord-Hålogaland biskop
Nord-Hålogaland bispedømmeråd

Det teologiske fakultet (UiO)
Det praktisk-teologiske seminar
Det teologiske Menighetsfakultet
Kirkelig utdanningscenter i nord
Diakonhjemmet høgskole

Presteforeningen
teoLOgene
Det norske diakonforbund
Kateketforeningen – Den norske kirkes undervisningsforbund
Musikernes fellesorganisasjon
KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon

Høringsinstansenes synspunkt vil bli presentert i tråd med høringsspørsmålene. Det blir gitt en samlet vurdering ved slutten av de tre første høringsspørsmålene under overskriften «*Konklusjon:*».

Høringsspørsmål 1:

Er dere enige i Kirkerådets anbefaling om at skråstola innføres i Den norske kirke som del av diakonens liturgiske tjenestedrakt?

Høringen viser at *alle* 31 høringsinstanser støtter Kirkerådets anbefaling om innføring av skråstola for diakoner.

I flere høringssvar vises til vedtak som er gjort om dette i Bispemøtet, Kirkemøtet og Mellomkirkelig råd, eller til utførlige begrunnelser de finner er gitt i høringsdokumentet.

Når ingen avviser innføring av skråstola for diakoner, fremhever flere at dette forutsetter at en utredning om skråstola for kateketer og kantorer igangsettes så snart som mulig:

Bjørgvin bispedømmeråd skriver:

Vi vil i denne sammenhengen understreke behovet for at arbeidet med klargjøring av vigslingens betydning og bruk av stola raskt videreføres også i forhold til de andre tjenestegruppene. Bjørgvin bispedømmeråd tilrår videre saksutgreiing med tanke på stola og liturgiske klær for kateketer og kantorer.

To høringsinstanser beklager at kun vigslede diakoner er utredet, og at det ikke er gitt en samlet utredning hvor også vigslede kateketer og kantorer er med. Dette ville tydeliggjort grunnlaget som bruk av stola hviler på:

Oslo biskop/Oslo bispedømmeråd skriver:

Ideelt sett skulle vi ha ønsket at saken hadde blitt utredet for alle vigslede tjenester samlet, slik komiteen for KM 9/11 i sin merknad skriver. Det ville da bli tydeligere hvilken begrunnelse bruk av stola skal hvile på. Når dette ikke ble gjort, vil vi i tråd med

Kirkerådets behandling av saken (mars 2012) anbefale at Den norske kirke innfører bruk av skråstola for diakoner for å følge opp vedtakene i saken om ”diakonen i kirkens tjenestemønster”. Det er gjort en grundig utredning av denne tjenestegruppen, og vedtaket fra KM 9/11 fastslår at ”innføring av skråstola (for diakoner) forberedes til behandling i KM så snart som mulig.” Ettersom også økumeniske og historiske forhold kan anføres som bakgrunn for bruk av stola for diakoner, mener vi at det er ”forsvarlig” å innføre skråstola for diakoner, til tross for at saken ikke er utredet for andre vigslende tjenester i kirken. I denne sammenhengen vil Oslo biskop og OBDR også legge vekt på at fagforeningene for kateketer og kantorer «mener at det er ingen grunn til å vente med å fatte vedtak om skråstola for diakoner» (fra høringsdokumentet s. 16).

Det teologiske Menighetsfakultet fremhever det samme anliggendet og stiller kritiske spørsmål til hvorfor Kirkerådet ikke har utredet om kateketer og kantorer skal inkluderes i ordningen med skråstola:

MF støtter at skråstola innføres i Den norske kirke som vigslingstegn for diakonene. MF stiller spørsmålstegn ved at Kirkerådet har utsatt å avgjøre om kateketer og kantorer skal omfattes av samme ordningen.[...] MF er spørrende til at høringsdokumentet foreslår å utsette spørsmålet om kateketer og kantorer skal inkluderes i ordningen med skråstola. Det er uklart hva som er grunnen til dette. Dersom det kun gjenstår samtaler med profesjonsforeningene mener vi at Kirkerådet burde ha ventet slik at en ny ordning er fullt og helt på plass med en gang. Dersom det er prinsipielle grunner, for eksempel at en fortsatt holder åpent om en vil hente opp igjen tanken om et tredelt embete, burde dette vært sagt klart.

MF ser det slik at innføring av skråstola innebærer tydeliggjøring av en ordning som har vært etablert i mange år. På denne bakgrunn finner vi det underlig når dokumentet refererer at kateketenes og kantorenes profesjonsforeninger er usikre på om de ønsker å være vigslende/bære skråstola.

Andre tilføyer også kommentarer og tydeliggjør premissene for sin tilslutning:

Agder biskop gir følgende presiserende kommentar:

Bispemøtets vedtak i 2010 innebær at ein i den kyrkjelege samtale bør erstatta begrepet «embetsteologi» med eit begrep om «tjenesteteologi» eller «tjenestens teologi». Ein kan òg hevde at bruk av skråstola har si bakgrunn i ei anna type «embetsteologisk» tenking. Den historiske bakgrunnen er forestillinga om «det tredelte embete», der diakonen representerer ein status undervegs mot ordinasjon til prest. Denne «tredelte» tenkinga har Den norske kyrkja nå avvist, dermed er det ikkje opplagt at vår kyrkje innfører bruken av skråstola. Men Den norske kyrkja kan like fullt på eige grunnlag vedta at vigsla diakonar kan bære skråstola.

Det praktisk-teologiske seminar oppfordrer til vidare arbeid med embetssynet:

Samtidig viser denne hørings-saken at embetssynet i Den norske kirke er uavklart. Vi tar *ad notam* at Bispemøtet mener at det ikke er nødvendig å fastholde oppfatningen om embetet som tredelt for å begrunne diakontjenesten. Likevel skisserer de ikke et alternativt embetssyn. Det gjenstår et større arbeid for å avklare embetssynet i Den norske kirke, og stola-saken er et symptom på dette. Bruk av stolaer for enkelte tjenestegrupper,

men ikke for andre, kan derfor virke svært forvirrende, og vi oppfordrer til et videre arbeid med embetssynet.

Også KA finner en rekke uklarheter:

KA mener likevel det er forsvarlig at det nå etableres en ordning med skråstola for diakoner, selv om det er mange uavklarte spørsmål knyttet til saken.

Fagforbundet teOLOgene angir hvilket embetssyn som ligger til grunn for deres tilslutning:

TeOLOgene støtter forslaget om å innføre skråstola som liturgisk plagg for vigslede diakoner, utfra tanken om en 3-delt kirkelig tjeneste.[...] Høringsdokumentet klargjør i for liten grad grunnlaget Den norske kirke har for å tale om en 5-delt kirkelig tjeneste. TeOLOgene tror Den norske kirke med fordel kunne brukt noe mer tid på spørsmålet før man innfører liturgiske plagg for andre tjenestegrupper.

Diakonhjemmet høgskole gir en utførlig presisering av hvordan skråstola er symbol for nettopp diakontjenesten innenfor kirkens tjenestemønster, og ikke for andre tjenester:

Vi ønsker å vise at skråstolaen historisk sett er blitt tolket som et symbol på nettopp diakonens tjeneste. Konsilet i Toledo (633) anbefalte skråstola for diakonene med følgende begrunnelse: ”Kroppens høyre side må være fri, for at han uten hindring kan utøve sin tjeneste”. Stolaen er blitt tolket som uttrykk for nettopp tjenstedimensjonen i diakonens tjeneste. Mens prestenes stolaer henger rett ned, og symboliserer Kristi åk, må diakonen knytte stolaen sammen i sidene for å kunne tjene, vaske føtter, etc. I historien er diakonstolaen også blitt forstått som håndkle som er lagt over skulderen, til bruk ved fotvask.

Skråstolaen symboliserer derfor også noe av det spesifikke ved den karitative tjenesten, og bør fortolkes i denne retningen overfor menighetene. Vi ønsker derfor også å vektlegge det økumeniske argumentet: *Skråstolaen er en tjenlig og riktig drakt for diakonene ut fra et økumenisk perspektiv.*

Derav følger også det andre argumentet: Når det gjelder andre tjenestegrupper, frarådes det at man innfører samme liturgiske drakt for kateketer og kantorer uten en grundig utredning av deres tjeneste, ikke minst med tanke på at ingen av de nordiske søsterkirkene bruker skråstola for andre enn diakoner.[...] Det vil virke forvirrende å innføre skråstolaen for alle vigslede tjenester nettopp etter at Kirkemøtet har slått fast at diakontjenesten er en selvstendig tjeneste. Det kan gi inntrykk av at kirken er i ferd med å innføre et samlediakonat. Samlediakonatot har ikke fått gjennomslag i de senere års vedtak i Den norske kirke og blir også i denne høringsutredningen avvist. Etter vår mening bør også draktspørsmålet løses på grunnlag av denne tankegangen, for å unngå en indirekte innføring av et samlediakonot gjennom en draktordning. Skråstolaen bør forstås som diakonens distinkte liturgiske tegn.

Musikernes fellesorganisasjon kommenterer tjenstedrakt for diakoner og kantorer slik:

Som det fremgår av høringsdokumentet ser MFO på innføring av skråstola for diakoner som viktig for fremhevingen av diakontjenesten i Den norske kirke. Vi har tidligere uttalt forståelse for at diakonene ønsker et synlig tegn på at de er vigslet til kirkelig tjeneste.

Spørsmålet om skråstola eller en egen liturgisk drakt for kantorer og kateket bør etter MFOs syn ikke stå i veien for en innføring av skråstola for diakoner.

Vi er derfor tilfredse med at Kirkemøtet 2011 har gitt støtte til at det så snart som mulig innføres skråstola for diakoner, og at det med bakgrunn i komitémerknadene utredes liturgisk drakt for kantorer og kateketer uavhengig av tidspunktet for innføring av skråstola for diakoner.

Kateketforeningen – Den norske kirkes undervisningsforbund kommenterer tjenestedrakt for diakoner og for kateketer slik:

Kateketforeningen er enig i Kirkerådets anbefaling om innføring av skråstola som del av diakonens liturgiske tjenestedrakt. Vi kan ikke se at dette er til hinder for at også kateketene kan få dette som en del av sin tjenestedrakt på et senere tidspunkt [...] Høringsdokumentet tar til orde for at katekettjeneste utredes nærmere. Kateketforeningen støtter dette og vil anmode om at en slik utredning igangsettes så snart som mulig. Bispemøtet har anbefalt at også vigslet kateket kan bruke skråstilt stola ved liturgisk tjeneste. Vi kan ikke se at det er noe til hinder for at den vigslede kateket som en midlertidig ordning benytter den samme skråstilte stola som diakonen inntil katekettjenesten er utredet.

Konklusjon:

Etter Bispemøtets utredning om diakontjenesten innenfor kirkens tjenestemønster og Kirkemøtets tilslutning til dette, er det enstemmig oppslutning i høringen om å vedta skråstola for diakoner. En slik bred enighet om et spørsmål som gjelder kirkens tjenestemønster er sjelden, og svært gledelig.

Samtidig viser høringssvarene at det sammen med denne enstemmighet ligger en presserende utfordring i å avklare om skråstola skal være et tegn på diakontjenestens *egenart* eller et *felles vigslingstegn* for både diakoner, kateketer og kantorer. Begge syn er representert i høringen. Her må det skje en videre avklaring i forbindelse med den forestående utredningen om at kateket- og kantortjenesten som er vedtatt at skal foretas, jf KR 12/12. Det berører likevel ikke, som høringsinstansene sier, at det er grunnlag for å vedta skråstola for diakoner på Kirkemøtet 2013.

Høringsspørsmål 2:

Høringsdokumentet legger til grunn at stola (både rettstilt og skrå stola) er tegnet på en særskilt vigslet tjeneste i Den norske kirke. Er dere enige i dette?

Bakgrunnen for spørsmålet er at *vigsling* er et svært vidt begrep i vår kirke i følge *Gudstjenestebok for Den norske kirke* (1992). Begrepet kan innbefatte vigslinger ved en prost til en rekke andre faste tjenester i kirken enn prest, diakon, kateket og kantor. I vedtaket fra Kirkemøtet 2011 ble det sagt at ”stola” er vigslingstegnet for visse særskilte tjenester i vår kirke. Slik har det ikke vært for andre enn prester og biskoper, og det er ennå ikke slik, ettersom diakoner, kateketer og kantorer fortsatt har en særskilt vigsling uten å bære stola. Kirkemøtet forstod imidlertid Bispemøtets uttalelse som at stola faktisk

er – eller *skal være - tegnet på* at man har del i en særskilt form for vigslet tjeneste i vår kirke. For å klargjøre hva som menes med vigsling var det derfor tjenlig å stille dette høringsspørsmålet.

De aller fleste høringsinstansene svarer ja uten forbehold til dette spørsmålet. Det må i alle fall forstås som at stola, rettstilt eller skrå, markerer seg som tegnet på en særskilt vigslet tjeneste i kirken, slik det allerede er i mange kirker i verden. Svarene bekrefter en ”økumenisk tendens” i bruken av liturgiske klær som synlige uttrykk for en særskilt vigslet tjeneste. En kan vel si at denne tendens ”startet” da alba og stola ble liturgisk drakt for prester og biskoper i vår kirke i 1980.

Noen tar et visst forbehold når de svarer på dette høringsspørsmålet, kanskje først og fremst fordi vi i dag har særskilte vigslede tjenester uten stola som tegn.

Presteforeningen svarer slik:

Både Bispemøtet (BM 3/10), Kirkemøtet (KM 9/11) og Nemnd for gudstjenesteliv (NFG 9/12) er samstemmige i uttalelsen om at både rettstilt og skrå stola er vigslingstegnet i vår kirke. Dette finner vi også innen de vigslede tjenestegrupper i den verdensvide kirke. Presteforeningen tiltrer denne forståelsen. Vi mener at det er til styrke for egen identitet, den liturgiske tjeneste og for den gjensidige anerkjennelse at dette nå innføres for diakoner i Den norske kirke.

Diakonhjemmet høgskole svarer:

Ja, i samsvar med dette bør vigselsritualene revideres, og den som vigsles bør overrekkes stolaen under vigslingen (tilsvarende slik som det gjøres i vigslingsritualet for prester per i dag).

Det teologiske Menighetsfakultet svarer ja, og gir i tillegg noen kjennetegn på hva en vigslet tjeneste bør innebære:

MF støtter at skråstola gjøres til tegn på særskilt vigslet tjeneste for diakoner, og i neste omgang for andre kirkelige tjenester. Som kriterier for å gjøre en kirkelig profesjon til en vigslet tjeneste mener MF at denne – i det minste – må ha:

- a. Ledelsesansvar for nødvendige oppgaver i menigheten.
- b. Sentral funksjon i menighetens gudstjenestefeiring.
- c. Tydelige profesjonstrekk med bl.a. løfteavleggelse, sikte på livslang tjeneste og krav til integrasjon mellom person og tjeneste.

MF legger til grunn at poenget med en annen type stola ikke er å symbolisere gradsforskjell, men å uttrykke disse profesjonenes særpreg innen et mangfold av ulike tjenester.

Oslo biskop/Oslo bispedømmeråd ønsker ikke å uttale seg om dette prinsippet før det er klarlagt hvordan dette skal gjøres gjeldende for andre vigslede grupper enn prester og diakoner:

Oslo biskop og OBDR slutter seg til at forståelsen av bruk av stola er et tegn på at vedkommende har en vigslet tjeneste i Den norske kirke. Vi ønsker derimot ikke å uttale

oss prinsipielt om hvordan dette skal gjøres gjeldende for andre vigslede stillinger før saken er utredet nærmere for andre tjenestegrupper.

Konklusjon:

Det er en gjennomgående bred oppslutning om at stola er/bør bli tegn på en særskilt vigslet tjeneste i kirken. Fordi ikke alle tjenestegrupper er utredet, tar noen et forbehold om dette bør gjelde som et absolutt prinsipp.

Høringsspørsmål 3:

I høringsdokumentet gjengis følgende vedtak fra Nemnd for gudstjenesteliv (NFG):

”NFG vil fremheve at stola er det avgjørende tegnet på vigsling, forstått som vigsling ved en biskop til en livslang tjeneste og hvor den vigslede står under biskopens tilsyn” og ”Spørsmålet om andre grupper enn diakoner skal bære skråstola, henger sammen med spørsmålet om hvilke tjenestegrupper som vigsles av en biskop til en livslang tjeneste”.

Er dere enige i et slikt syn på vigsling? Begrunn gjerne svaret.

Dette høringsspørsmålet er forstått som en videre presisering av foregående spørsmål. *Nemnd for gudstjenesteliv* siteres på et vedtak som sier hva en vigslet tjeneste er, nemlig

1. en vigsling som en biskop forretter, og
2. hvor personen vigsles til en livslang tjeneste, og
3. denne står under biskopens tilsyn (for liv og lære).

NFG mener at de tjenestegruppene kirken lar dette gjelde for, skal bære stola som et ytre, avgjørende kjennetegn på denne vigsling. Spørsmålet er så om høringsinstansene slutter seg til NFGs synspunkt.

Bakgrunnen for spørsmålet er Bispemøtets prinsipielle utsagn om at kirken har frihet til å velge hvilke tjenester man gir en slik særskilt vigsling. Bør man da gi alle disse gruppene en stola som kjennetegn på denne vigsling? Eller kan en tenke seg andre tegn på vigsling, eller at en fortsatt ikke gir noe ytre tegn på denne særskilte vigsling? Spørsmålet kan ses på bakgrunn av at det lenge har vært uklarhet om den kirkelige status for diakoner, kateketer og kantorer. Spørsmålet er særlig relevant i forhold til den kommende utredningen om kateketer og kantorer.

Oslo biskop/Oslo bispedømmeråd finner at det er problematisk å svare på dette nå:

Vi anerkjenner behovet for en prinsipiell begrunnelse for bruk av stola, og derved spørsmålet ovenfor. Av samme grunn ville vi derfor gjerne ha sett en felles utredning for alle tjenestegruppene samtidig. Når en slik utredning ikke foreligger, og ettersom det blant kateketer og kantorer er flere uklarheter knyttet til spørsmålet om vigsling og bruk av stola, ser vi det problematisk å skulle svare tydelig på dette nå. For diakoner mener vi

derimot at en grundig utredning er gjort i forhold til dette, og at stola kan ses som det avgjørende tegnet på vigsling for denne tjenestegruppa.

Borg biskop/Borg bispedømmeråd svarer på tilsvarende måte:

Spørsmålet om stola som vigslingstegn er etter biskops og bispedømmeråds vurdering tilstrekkelig utredet når det gjelder diakontjenesten. Dette gjelder både utfra et liturgisk, kirkehistorisk og økumenisk perspektiv. Når det gjelder spørsmålet om bruk av stola for de øvrige tjenestegrupper er det naturlig å avvente nærmere utredning før det avgis en prinsipiell uttalelse.

Også andre høringsinstanser viser i sitt svar til den forestående utredning av andre tjenestegrupper. (*Møre biskop/Møre bispedømmeråd, Nidaros biskop/Nidaros bispedømmeråd, Sør-Hålogaland bispedømmeråd, Nord-Hålogaland biskop/Nord-Hålogaland bispedømmeråd og Presteforeningen*).

Bjørgvin biskop (og *Bjørgvin bispedømmeråd*), reserverer seg mot å si at stola er det «avgjørende» tegnet på vigsling:

Det er neppe dekning for å seie at stola er det «avgjerande» teiknet på vigsling. Ei slik formulering kan skape inntrykk av at ein ikkje er vigsla utan eit slikt teikn. Elles er eg samd med det som NFG seier i vedtaket.

Flere høringsinstanser gir imidlertid klar støtte til NFGs syn på hva *vigsling* innebærer:

Presteforeningen bemerker at «høringsspørsmålet utfordrer til å se bruk av skråstola i sammenheng med vigsling til livslang tjeneste.» *Kirkelig utdanningsenter i nord* skriver: «KUN støtter NFG's syn på vigsling: ved en biskop til en livslang tjeneste.» Også *Det teologiske Menighetsfakultet* «slutter seg til at vigsling er når en biskop innvier til livslang tjeneste og innebærer en fortsatt, livslang forpliktelse på vigslingsløftet og en fortsatt relasjon til biskopen som tilsynsmann/-kvinne.»

Det norske diakonforbund er

enig med synet på vigsling som fremkommer i dette vedtaket. Den utredningen som foreligger gir grei og god begrunnelse for at skråstola innføres som tjenestetegn for diakon. Dette vedtaket i NFG omfatter imidlertid alle vigslede tjenestegrupper. Det gjenstår å finne en tilsvarende ordning for kateket og kantor.

Diakonhjemmet høgskole er også enig i NFGs vedtak, men har samtidig en innvending:

Vi er grunnleggende enig i at stolaen er det avgjørende tegn på vigsling, og vi støtter den fremlagte forståelsen av vigsling. Vi er også grunnleggende enige i at spørsmålet om liturgisk drakt henger nøye sammen med forståelsen av vigslingen. Vi stiller oss derimot spørrende til om skråstola kan være vigslingstegn for andre enn diakonene. Både den historiske utviklingen, tradisjonen og bruken av tegnet i mange av våre søsterkirker tilsier at skråstolaen er det spesifikke tegnet for diakonene, ikke for andre grupper i kirken.

TeoLOGene fremhever den kirkelige tjeneste som tre-delt:

teoLOgene mener at ønsket om å holde homofile ute, borte fra kirkelig tjeneste har ført til at begrepet «vigslede tjenester» har blitt definert kunstig bredt og stort. Når Den norske kirke kommer til et mer avklart syn på likekjønnet samliv, er vi overbevist om at samtalen om de vigslede tjenester vil endre seg. TeoLOgene regner da med at Den norske kirke vil orientere seg tilbake til en klassisk og felleskirkelig forståelse av de kirkelige tjenester som tre-delt. Derfor bør Den norske kirke vente med å innføre liturgiske antrekk for kateketer og kantorer. Det vil senere være enkelt å definere disse gruppene innenfor en 3-delt tjenesteforståelse og vigsle de kateketer og kantorer som ønsker det.

Kateketforeningen mener at skråstola for kateketer vil styrke katekettjenesten:

Både diakoner, kateketer og kantorer vigsles av biskopen til livslang tjeneste og den vigslede står under biskopens tilsyn. Denne vigslingen skiller seg fra «vigsling til fast kirkelig tjeneste» som prostene forestår.

At også kateketene vigsles til livslang tjeneste på lik linje med diakonene mener vi kommer tydelig frem av liturgien, formaning og løfteavleggelse. Slik vi ser det, er det de samme forutsetninger som legges til grunn for både kateket og diakon. I henhold til gjeldende tjenesteordning, *forutsettes det* at diakon og kateket vigsles.[...] Bruk av skråstola som vigslingstegn vil etter Kateketforeningens syn være med å løfte frem de vigslede medarbeiderne på en mer synlig måte, noe som kan bidra til å gi den enkelte og tjenesten økt status og i tillegg være rekrutterende.

Høringsdokumentet tar til orde for at katekettjeneste utredes nærmere. Kateketforeningen støtter dette og vil anmode om at en slik utredning igangsettes så snart som mulig.

Musikernes fellesorganisasjon drøfter også andre former for liturgisk drakt enn skråstola og belyser situasjonen blant kirkemusikere med hensyn til vigsling:

En tjenstedrakt med stola vil synliggjøre at den ansatte er vigslet til tjeneste som kantor.

Det vil imidlertid også kunne være behov for andre kirkemusikere, organister og kantorer, å bære en tjenstedrakt uten stola. En slik tjenstedrakt vil også kunne bæres av en kantor som ikke er vigslet til tjenesten. Også denne type tjenstedrakt bør etter MFOs syn utredes. Vi kjenner til flere kirkemusikere som i dag bærer liturgisk drakt. Vi ønsker å kartlegge hvor utbredt bruken av liturgisk drakt er i tillegg til hvilke ulike typer drakter som er i bruk.

I høringsdokumentet vises det til ulike drakttyper som kan ses brukt av kirkemusikere i dag. Valg av drakttype har gjerne sammenheng med tradisjon og i hvilken grad drakten oppleves funksjonell i tjenesten. Vi mener særlig det siste må tillegges vekt når tjenstedrakt for kantorer skal utredes. Vi ser også behovet for at utformingen av tjenstedrakt for diakon, kateket og kantor bør ha sammenfallende trekk.

I og med at det i dag eksisterer en ulik praksis i bruk av tjenstedrakt for kirkemusikere, er det viktig at en ny, enhetlig tjenstedrakt får legitimitet slik at vi unngår en situasjon der kantorene fortsetter å forholde seg til liturgisk drakt som om det var valgfritt. Fremdeles vil noen kirkemusikere velge å ikke bære særskilt

tjenestedrakt. For disse mener MFO at dagens praksis med «pent antrekk» fortsatt vil være hensiktsmessig.

Som det påpekes i høringsdokumentet, mener MFO at vigsling av kantorer bør være frivillig. Kirkemusikertjenesten har historisk sett vært utført av musikere med større eller mindre grad av kirkelig identitet. Noen har også vært usikre på om de har kunnet betegne seg som troende. Fra 1970-tallet og fram til i dag har det imidlertid vært et ønske fra vår tjenestegruppe om en sterkere identitet som kirkelig medarbeidere. Derfor var også Norsk kantor og organistforbund, som i 2011 inngikk i den nyetablerte arbeidstakerorganisasjonen MFO, i sin tid en sterk pådriver for vigsling av kantorer. Situasjonen blant kirkemusikere i dag er mangfoldig. Vi har nå et betydelig innslag av utenlandske arbeidstakere hvor enkelte heller ikke er medlemmer av Den norske kirke.

Den norske kirke har mange kirkemusikere med høy kirkemusikalsk kompetanse som av ulike årsaker ikke ønsker å vigsles til tjenesten. Vi er urolige for at et fortsatt krav om vigsling, slik det fremkommer i Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for kantorer § 6, på sikt vil redusere kirkens mulighet for å rekruttere sårt tiltrengt arbeidskraft.

MFO er samtidig glad for alle kantorer som vigsles til kirkelig tjeneste, og mener at disse på samme måte som diakonene bør få en liturgisk tjenestedrakt som en følge av vigslingen. Vi registrerer at kantorer, til forskjell fra diakoner og kateketer, etter dagens ordning kan vigsles av en annen ordinert prest enn biskop. Vi mener at dette kan svekke betydningen av vigsling for denne gruppen.

Konklusjon:

De fleste biskoper og bispedømmeråd ønsker ikke å ta stilling til NFGs prinsipielle påstand om en nødvendig sammenheng mellom skråstola og vigsling til livslang tjeneste. Dette er noe som hører til i en kommende utredning om kateketer og kantorer. Selve forståelsen av vigslingsbegrepet er det i stor grad enighet om. Svarene belyser også kateketenes og kantorenes syn på vigsling, noe som er verdifullt med tanke på den kommende utredningen om disse tjenestene.

Høringsspørsmål 4:

Eventuelle andre synspunkter på høringsdokumentet.

Flere høringsinstanser understreker her at spørsmålet om skråstola for kateketer og kantorer må utredes så snart som mulig.

Hamar biskop/Hamar bispedømmeråd fremhever at denne utredningen må legge vekt på:

- spørsmålet om i hvilken grad dette er godt forankret i de aktuelle tjenestegrupper
- hvilke konsekvenser det vil medføre for rekrutteringen til tjenestegruppene å innføre vigsling som fast ordning
- biskopens tilsyn og oppfølging av vigslede som går over i sekulære stillinger

Et eventuelt positivt vedtak må få følger for vigslingsritualet for de tjenestegrupper dette skal gjelde for.

Det praktisk-teologiske seminar understreker betydningen av tjenestegruppenes selvforståelse:

Når det gjelder vigsling av andre kirkelige tjenestegrupper, avhenger ikke dette bare av embetssyn, men av de enkelte tjenestegruppenes selvforståelse. Vi mener at det er gode grunner til at det bør foretas en utredning av kateketenes bruk av skråstola. Når det gjelder kirkemusikerne og kantorene, bør dette avventes og diskuteres i nært samarbeid med kantorene.

Det teologiske Menighetsfakultet peker på:

Behovet for å utvide *Veien til prestedtjenesten*: Per i dag har biskopene etablert et «ordinasjonsprogram» for studenter på profesjonsstudiet i teologi ved KUN, MF, MHS og TF. MF mener at Bispemøtet bør utvide dette tilbudet til å gjelde også de som studerer med sikte på tjeneste som diakoner, kateketer og kantorer. En slik nyordning vil forhåpentlig styrke de vigslede kirkelige profesjoner og øke rekrutteringen.

«Fagråd for kirkekunst» i *Tunsberg bispedømme* har levert innspill til hvordan skråstola for diakoner kan utformes og pekt på de spesielle utfordringer som er knyttet til skråstola i forhold til loddrett stola. Dette vil bli tatt med i det videre arbeid med dette.

KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon har svart ja til å innføre skråstola for diakoner, men har i tillegg levert noen refleksjoner om grunnleggende spørsmål knyttet til kirkens vigslede tjenester:

KA erfarer en økende fokusering på vigsling og betydningen av vigslede stillinger. Vi registrerer bl. a. at vigsling og vektlegging på de vigslede stillingene i økende grad brukes som en posisjonering i forhold til de som ikke er vigslet.[...] Det er også far for at det sendes uønskede signaler til andre tilsatte og frivillige som kan svekke forståelsen av alle døptes kall til felles tjeneste i kirke og menighet. Hva er det reelle innholdet i tilsynet av de vigslede stillingene? I økende grad opplever vi at tilsynsbegrepet utvikles i retning av et ledelsesbegrep overfor den vigslede som ikke er tematisert eller reflekter i det utsendte notat. På denne måten kan vigslingsfokuset bidra til utydeliggjøring av bl. A. forholdet mellom tilsyn og arbeidsgiveransvar, og de vigsledes identitet i forhold til lokalmenigheten.[...]

Når det gjelder spørsmålet om stola som «tegn», peker KA på:

At det ikke er overfor biskopen eller internt mellom ansatte man har behov for tegn. Det er overfor menigheten. For prestene er stolaen et tegn overfor menigheten på at man har fått overdratt fullmakter til å forvalte Ord og sakrament. KA mener derfor de utsendte dokumentene er mangelfulle hva gjelder hvilke fullmakter skråstola er «tegn» overfor menigheten på. KA mener det er viktig å gjennomtenke fullmaktsproblematikken for diakoner og kateketer. Dette bør gjennomtenkes ikke bare ut fra det som historisk sett er prestens fullmakter, men også ut fra helsefaglige og pedagogiske standarder/fullmakter. Slike fullmakter kan da utøves utenfor en liturgisk kontekst.

Veien videre

Ut fra den enstemmige tilslutning som høringen har gitt til innføring av skråstola for diakoner, er det gitt et godt grunnlag for å fremme saken for vedtak på Kirkemøtet 2013, etter at Bispemøtet har gitt en læremessig uttalelse.

Kirkerådet må også utarbeide retningslinjer for hvordan skråstola for diakoner skal utformes og avklare de økonomiske og administrative sidene ved innføring av skråstola for alle partene som blir berørt av dette.

Gjennom oppfølging av Kirkerådets vedtak i KR sak 12/12 -3 (*Kirkerådet ber om at kateket- og kantortjenesten utredes med sikte på bruk av stola som del av liturgisk drakt for vigslede medarbeidere*) vil mange av de spørsmål og utfordringer som flere av høringsinstansene har pekt på bli utredet.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Innføring av skråstola vil medføre et økt engangsutlegg til liturgisk drakt for diakoner. Prisen for en vendbar stola ligger mellom kr 1393 og 1662, og da uten motiv. Hvis også skråstola skal finnes i de fire kirkeårsfargene, kreves det 2 vendbare - eller 4 enkeltstolaer. En kan ut fra dette beregne et utlegg på kr 3.000- 4.000 for to vendbare stolaer for hver person som vigsles. Det er fellesrådet som i dag dekker utgifter til alba for diakoner, og som i fremtiden også vil måtte dekke utgifter til skråstola.

I dag dekker fellesrådene utgifter til alba for diakoner. Det er ikke angitt en bestemt sum for dette, men en alba koster ca kr 5.000 kr.

I tillegg finnes det ca 220 diakoner som er i stilling i dag, og de aller fleste av disse har bare alba og ikke skråstola. Det betyr kr 4.000 x 220, altså en engangsutgift på kr 880.000

I tillegg kommer den fremtidige utgift som følger med stola/tjenestedrakt ved hver ny vigsling, samt eventuelle utgifter til vedlikehold/fornyelse for hver vigslet person.

Utredning av vigslet kateket og kantor med sikte på bruk av stola som del av liturgisk tjenestedrakt vil kreve et betydelig arbeid av Kirkerådets sekretariat. Det må også beregnes utgifter til møter med tjenestegruppene og konferanser. Dette må gis en særlig oppmerksomhet i det ordinære budsjettarbeidet i kirkerådet.

Det vil også være nødvendig med en høring og læremessig uttalelse fra Bispemøtet før saken fremmes for Kirkemøtet. Det er grunn til å tro at saken kan vedtas av Kirkemøtet i 2015.